

Megjelen minden vasárnap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre	4 frt.
Félévre	2 frt.
Negyedévre	1 frt.
Egyes szám ára	8 kr.

SZERKESZTŐSÉG:

Hubaosek Pál ügyvéd irodájában, hova a lap szellemi részét illető közlemények és pénzküldemények is intézendők.

MINDSZENT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

HIRDETÉSEKRE NEZVE

a lap hátulsó (4-ik) oldala 20 helyre van beosztva. Egy hely ára 90 kr. Kincstár bélyegilleték külön 30 kr. A szerkesztőségen kívül elfogad előfizetéseket és hirdetéseket a helybeli könyvnyomda is.

NYILTTÉRBE

minden egyes sor közlése 15 krt. Bérmentetlen levelek csak ismerkeztől fogadhatnak el. Kéziratok vissza nem adatnak.

Az okszerű trágyázásról.

(Folytatás.)

A trágyázás, istálló trágya, trágyalé, emberi ürülék és kevert trágyával általánosan el van terjedve; de lehetnek esetek — és vannak is — hogy az általánosan elterjedt szokástól eltérőleg, a földnek még különleges trágyát is kell adnunk, vagyis a trágyában, mellyel a gazda rendszeresen ellátja földjeit, nincs mindig kellő mennyiségben némely nélkülözhetetlen növényi tápanyag — milyen a villsav, kali, oldható kovasav, szénsavas mész, melyre művelési növényeinknek, hogy kellő eredményt adjanak, okvetlen szüksége van. Ezen esetben a gazdának a hiányzó növényi tápanyagokról kell gondoskodnia s pótolni a természetes trágya hiányait.

Némely növényi tápanyagnak talaj, vagy hamualkatrészeli földbe juttatása annyira fontos, hogy annélkül nem is képzelhető a talaj termő képességének fenntartása, annál kevésbé annak fokozása. Épen ezért nem lesz talán érdektelen ezzel tüzetesebben foglalkozni.

Tudjuk azt, hogy a föld minden aratással a növényi tápanyagok ásványi alkatrészeiben szegényebb lesz, még a részleges, vagy teljes kimerülés be nem áll; vagyis: a mint egy vagy több hiányzik e növényi tápanyagokból a talaj termőképessége is egy vagy több, művelési növényre nézve szűnik meg. Ezért feltétlenül szükséges a talajtól az aratással elvett növényi tápanyagok ásványi alkatrészeit visszapótolni s ez által annak termő képességét fokozni. Ammoniak salétrom és szén-sav a légből és csapadékok által is pótolhatik, különösen ammoniak és szén-savat a föld a légből felvenni képes, s így annél-

kül, hogy azok külön-külön a szántóföldre vitetnének, meg marad annak termő ereje. Annál inkább kell azon ásványi tápanyagok visszapótlásáról gondoskodunk, melyeket az aratással attól elveszünk s oda többé vissza nem kerülnek, ilyenek p. o. a termett magban lévő ásványi alkatrészek. Ugyanis a szalma az istálló trágyával vissza kerül a földbe, még a szem rendszeren eladatik.

Nem szeretnénk, ha félreértetnénk s azért különöseu hangsúlyozzuk, hogy földjeinket a fentmondottak szerint olyan ásványi tápanyagokkal lássuk el, melyek a vetendő művelési növénynek életfeltételei s a földből s istálló trágyából, mellyel trágyáztunk, hiányzik. Ezen növényi tápanyagok a következők: villsav, kali, oldható kovasav, szénsavas és kénsavas mész.

Hogyan pótolja ezeket a gazda? . . . Ugy, hogy szántóföldjét gyakran s erősen trágyázza meg jó minőségű istálló trágya, trágyalé, emberi ürülék és kevert trágyával, azonkívül időnként adjon a földnek bizonyos mennyiségű villsavat tartalmazó anyagot (minők a csontliszt, a villó gazdag guánó stb.) kalisókat, vagy kali tartalmu hamut, szénsavas meszet, vagy mesztartalmu márgát és gipszet s különösen arra ügyeljen hogy oltható kovaföld abból ne hiányozzék.

Ami a villsav visszapótlását illeti, ez annál inkább fontosabb, mert a növények ezt csak a talajtól veszik, a légkörben nincs meg ez anyag. Tudjuk azonban, hogy a talajnak villsav tartalma igen csekély, s így a folytonos termeléssel az folyton kevesbedik, még gondatlan kezekben a talaj azután terméketlenné lesz. Azért különösen felhívjuk arra gazdáink figyelmét, hogy a trágyalevet (nem az esővizet, mely trá-

gyadombunkon keresztül szivárgott. ha nem az állat vizellete mával felfogva értékesítse, mert az igen gazdag. Továbbá ha majd a trágya mennyek bennünket is rászorit. lott jószágaink csontjának összeszedésére, mint villó gazdag anyagra, földjeink azzal igen sokat fognak nyerni.

Hogy a villsav mily fontos tényező művelési növényeink életére, erre szembezők példáink vannak. Virginiában ugyanis a rizs nagyon buján tenyészett, amint azonban a talajból folytonos rizsvetéssel a villsav kiszivolyoztatott, nem diszlett az tovább s termelését be kellett szüntetni. Épen így jár Észak-Amerika is, ha meg tartja eddigi rabló rendszerét s buzára a szükséges trágyázás nélkül folyton buzát vet, a talaj kimerül s nem fogja a buzát megteremni. Angliában azonban, hol a talaj már jóformán kimerülve volt, a világ minden részében össze vásárolt csont által annak termőképességét háromszorosan fel emelték; és ez természetes is, ha megmondjuk, hogy 1 klgr. csontban annyi villsav van, amennyi 100 klgr. buzának szükséges. Aki tehát az állat vizellete, a csontot nem gyűjti, vagy talán még el is adja, bünt követ el nem csak maga, hanem utódai ellen is.

A kova föld, illetve kovasav vissza pótlása a legnehezebb valamennyi ásványi alkatrész között.

Igaz ugyan, hogy a kovasav meg van a trágyában kivitt szalmában, valamint az állati ürülékben is, de vízben nem oldható alakban. Az oldható kovasav előállítását egyáltalán igen nehéz, s csakis a kettő kovasavas sók vegyibontása által érhető el, de ez is mondhatni, alig vehető

TÁRCZA.

SZÁNKÁZÁS.

(Folytatás.)

Nagyon haragította mindnyájukat az a pártoskodás és rangkülömbőség, mely a városban uralkodott s mely minden közös igyekvést, közös mulatságot lehetetlenné tett. A város lakói közt volt legalább is hat külön osztály, melyek egyetlen egyszer sem fogadták el a másik véleményét. Nagyon természetes tehát, hogy azon társaságban, melyben mi vagyunk, mindjárt fölmerült a terv, hogy ők is rendezzenek egy szánkázást, melyben megmutassák az előkelőknek, hogy ők is tudnak úgy mulatni, mint a nagy urak. Ezen terven mindenki rendkívül lelkesült s a pékné mindjárt megígérte, hogy ő gondoskodik ennivalóról, a többi asszonyok innivalóról és Kód megígérte, hogy az ő dolga lesz azon alkalomra egy kis érdekes előadásról gondoskodni. Így mindenkinek meg lett adva a maga szerepe. A szánkázás pedig újév napjára lett téve. Kód pedig mindjárt előállott azzal a kérelemmel, hogy Piroska kisasszony részesítse abban a kegyben, hogy mellé üljön az ő szánjába, mibe a kisasszony igen szívesen beleegyezett, gondolván, hogy a tisztelet midkettőjüké.

Volt ezután szaladgálás és lótás-futás karácsontól ujesztendőig! — Különösen Bing irnok és Spingel boltos voltak nagy aggodalomban a lovak, a szán, a takarók, a vánkások s más hasonló tárgyak miatt, melyek az ő véleményük szerint „okvetetlenül“ szükségesek voltak. Az egész héten buzgón tartották a tanácskozásokat, egyezkedéseket, szavazásokat azért, hogy vajon kell-e „okvetetlenül“ két lovat fogni a szánakba, vagy egy-egy is elég lesz. Spingel két lóra szavozott, de Bing ellenállott, kijelentvén, hogy ha a polgármester meglátná irnokát két lovon hajtani, azt gondolná, hogy tulságos sok fizetést ad neki s „okvetetlenül“ megkevesbitené az amugy sem épen tulságos jövedelmet. Végre Bing nézete győzelemre jutott. A tervezők nagy örömmel beszéltek el egymásnak, hogy az urak szánkázása nagyon unalmas volt, nem volt előadás, az étel rossz volt és a tánc csak immel-ámmal ment.

Végre a reménylett újév napja is földreült. Reggel korán lehetett látni, a mint egy nagy terhes koci elindult a pékné udvarából és döcögött a városból kifelé; azon vitték a kirándulók eleségét. Délután fél háromkor egy hosszú szánsor jelent meg az utcán. Legelől hajtott a kövér pék: Rund, kövér nejjével csinos szánban, pompás lovakon. Be kellett ismerni, hogy nem volt alaptalan a pék állítása,

mely szerint nincs ló az egész városban, mely az ő feleségecskéjét elbirná! Aztán következett Borst varga, hátul ült a vargáné asszony és két leánya, maga hajtott a gazda, kinek mind egyik oldalán egy-egy legénye foglalt helyet; a szán hátulsó végébe három deák volt szorítva, kik közül a középsőnek fejét a mester magas, ódon selyem kalapja ékítette. A varga mögött hajtott Bing irnok; neki egy kicsiny együlésses szánja volt, melyben fiatal, özvegy háziasszonyát ültette, maga pedig beleült hátul az agár-tartóba s oly egyenesen, mereven hajtott, mint egy sövény-karó; de valahányszor a lovat siettetni akarta, szép utitársának mindig az arcára ütött a gyeplővel és ez őt annyira bosszantotta, hogy végre is átadta a gyeplőt asszonyának. Ezek után haladt Anna néni és egy másik szintén öreg néni; a lovat Anna néni szolgálója hajtotta. Utánuk hajtott Spingel boltos, ki gazdájának leányát kérte föl utitársul; az noha nem merte megtagadni, mindig nagy zavarban volt az ily hozzá nem illő társaságban, a mama mégis leányának tiszteletére szép hálóval vontta be a ló hátát. Ezen pár után hajtott Nadel szabó s feleségének fejét egy óriási szalmakalap lepte el. Ezután következett Kód Piroskával, egy városi munkás hajtotta lovukat, mely oly sovány volt, hogy „az egészéből nem telt volna ki egy becsületes be-

számba csekélységénél fogva. A kalászos gabonának termelésénél azonban a kovasav elkerülhetlenül szükséges; mert megtaláljuk azt nemcsak a gyökérben, hanem a szalmában, kalászbán, sőt magában a szemben is, és pedig nagy mennyiségben. Mit kell tehát a gazdának tenni, hogy ez visszapótolassék? Azon igyekezzenek a gazda, hogy a talajban levő kettő kovasavas sók vegyontassanak. Ehhez a nedvesség és melegség szükséges, szénsav előállítását magában a talajban történik. Elvégezi tehát maga a természet az oldható kovasav előállítását s ez annál tökéletesebb, minél inkább segít az ember is a természetnek, segít pedig gondos munkával, a trágya egyenletes elosztásával, annak barázdába húzásával, gondos szántással, hogy a földben levő levegőből elegendő szénsav vétessék a trágya által föl, mert ez esetben a kettő kovasavas sók feloldásra szükséges nedvesség is meg van. Lehet azonban mesterségesen is pótolni a kovasavat fahamuval, márgával, granittal, vagy kevert trágyával, utca sárral, iszappal, stb.

(Folyt. köv.)

Közönyösség vagy tudatlanság-e, vagy mi?

II.

Vannak községünkben s annak területén polgárok, kiket Isten jó móddal áldott meg, de irni olvasni nem tudnak.

Érdekes lélektani tünemény, midőn ezeket valaki felhívja, hogy a közjó vagy valami nemes cél iránti tekintetből lapra, avagy a tiszta jövedelmét emberbaráti célra felajánlott szerzőnek bármi néven nevezendő jó s erkölcsnemesítő művére előfizessenek. Hosszúképűsködnek, sajnálják hogy nem mozdíthatják elő a jó célt, mert nem tudnak olvasni, adják az üres nagylelkűséget s miért ne? hisz egy garasba sem kerül!

Ezeknek aztán hasztalan magyaráznók, hogy vannak, kik a legnagyobb készséggel felolvassák a lapot vagy más művet, örven-

efsteak, mint a pék mondá az elinduláskor. Utánok hajtott Just timár, rézműves, hegedűművész, stb. stb.

A mint a város öt utcáján egymásután néhány sor végig hajtottak, kifelé indultak a déli vámon (az urak az északi hajtottak ki) és a tengerre értek. A tenger Bing irnok véleménye szerint „okvetetlenül“ fenéig be volt fagyva! Ugy egy mérföldre a parttól házak voltak egy szigetecskén s most az utazók gyors menetben arra tartottak. Majdnem mindjárt, amint a jégre értek, sötét is lett, mit csak a hó ragyogása és a csillagok fénye enyhített kissé teljes gyorsasággal hajtván, Kód és Piroska kiáltozásokat hallottak előlről, de most nem nagyon értek törödni vele, mert Kód a jég és hó születését és halálát s más ide vágó dolgokat regélt Piroskának. Amint Kód elvégezte előadását, célhoz értek és Kód leugrott a szánról, nyújtogatván lábait, melyek úgy el voltak zsibbadva, hogy mozdulni sem akartak. Ugy amilyen volt Piroska állapota is s csak egymás karjára támaszkodva bírták lábukat a rendes kerékvágásba hozni. S most azt is megtudták, hogy utközben miért volt az a kiabálás: a szabóné ugyanis megmagyarázta, hogy az ő szalmakalapja leesett, de ezt Kód és Piroska természetesen nem látták.

Eközben a férfiak kifogták a lovakat.

— Miféle csoda ez a te szádban? — szolt Kód kocsisa lovához, a mint látta, hogy annak szájából valami kék nyulik előre. Megfogja a kocsis és kihuz a ló szájából egy rőf kék selyemszalagot, melyre a szabóné rögtön ráismert, hogy az az ő kalapszalagja; tehát az éhes ló

deni fognak, ha ők is tudomást szereznek róla; hasztalan explikálnók, hogy a jó csak terjedne azáltal, ha a felolvasó, ki talán nincs azon helyzetben, hogy megszerezze a lapot vagy más irodalmi terméket — szinte ismeretkörét bővitené, nemesülne ép úgy, mint azok, kik a felolvasást hallgatnák; ezeknek hiába mondanók, hogy ma, midőn az emberiség sajnálatra méltó alakjait: a siketnémákat, a vakokat is kiképzik, mivelik, akkor ők, — dacára, hogy olvasni nem tudnak, — fel nem menthetők a közönyösség vádjá alól, mert mi sem tartja őket vissza attól, hogy legalább vasárnaponként a saját községükben szerkesztett lapot fel ne olvastassák, ne mivelődjenek s a jó célra, a község javának s érdekeinek előmozdítására ne lelkesüljenek.

Azon olvasni nemtudókra meg vádunk egész sulya nehezedik, kik az ingyen kapott fércműveket, a ponyvairodalom higlevü termékeit felolvastatják, sőt a boltbeli csomagló papir tartalmára is kíváncsiak, ha azon irás vagy nyomtatás van.

Épen azoknak, kik elég szerencsétlenek voltak felnevekedni, talán meg is öregedni a nélkül, hogy irni, olvasni megtanultak volna, legnagyobb szükségük van arra, hogy elméjük gyakrabban némi szellemi tápot nyerjen. Ezt pedig nem az által érik el, ha ajtajukat minden irodalmi termék előtt bezárják, hanem, ha meghallgatva a szép szót, a jó tanácsot, némi kis áldozatot hoznak, beszerzik azon eszközt, minek segítségével községük ügyeiről a nagy világ folyásáról tudomást szerezhetnek s mi volna községünkben erre nézve hathatósabb eszköz, mint épen lapunk, mit hetenkint felolvastathatnának, mi által nem csak szellemi tápot nyerhetne az olvasni nem tudó is, de másrésről anyagi áldozatával elősegítené e helyi lap felvirágoztatását. Ez oly községi érdek, mely elől a községet szerető semmiféle polgár el nem zárkozhatik.

De összegezzük röviden a mondotakat.

Őszintén mondjuk, nem tudjuk vajjon közönyösség vagy tudatlanság-e, avagy mi lehet fölkapta a földről a leesett szalmakalapot és szerencsésen megette.

Most pedig nem szándékozunk elmondani minden ételt és italt s más jó készítményt, melyet a terhes kocsis bőséges mennyiséggel szállított, csak egyenesen az előadást fogjuk meghallgatni, melyet Laihanen Kód tart: — „Találmányok.

Azonban ő csak a legfontosabb találmányokról akart szólni; és mi volna ránk nézve fontosabb találmány, mint a mindennapi kenyér! Az, ki a legelső kenyeret sütötte, szebb szobrot érdemelne, mint Salamon király, — mondá a beszélő, s hozzá tette, hogy valószínű, bár bizonyosan még sem akarja állítani, hogy meg is kezdtek már az első kenyérsütő szobrára a pénz gyűjteni.

— Halod asszony? — mondá Rind pék nyomatékka feleségének.

— Hiába gáncsolod haragodban az én mesterségemet.

Bing irnok dühösen nézett a pékre: „pszt!“

— Ugy úgy, nézd csak, te sohasem találad volna fel a kenyeret! kiáltott a pék Bingre.

Az előadás tovább folyt. Az étel után, szolt a beszélő a ruháról, melyről megjegyezte, hogy a legelső ruhák bőrből voltak és ebből következett, hogy a timár foglalkozása előbb lett feltalálva, mint a szabóné, vagy vargáé.

— Bocsáss meg, majster ur — szakította félbe Borst varga, — de annál nem előbb találták-e még fel a tehenet, melyből a csizma-bőrt kapjuk?

— Azt föltaálta a mészáros — magya-

tulajdonképeni oka annak, hogy gazdaközönségünk annyira elzárkózik lapunk elől?

Bármiben is kulmináljon az ok, de itt az ideje, hogy gazdaközönségünk felocsudjon azon lethargiális állapotból, melyben szellemi fejlődését, illetőleg dermedez.

Kifejtettük, hogy a közjót előmozdítani ép úgy kötelessége a gazdának, mint a hivatalnoknak; előadtuk, hogy helyi érdekű lapunk egyik legszebb s legnemesebb missiója az, hogy a népmivelődésre jótékonyan hasson, nem mulasztottuk el fennhangon esetelni, hogy e lap büszkesége községünknek, eklatans bizonyítéka szellemi fejlettségünknek; jeleztük, hogy e lap emeli községünk tekintélyét; annak megállapítása kellemesen hatotta meg mindazokat, kiket községünk érdekel, s kik községünket rég óta ismerik; s szép reményekkel töltött el mindenkit községünk szebb jövője felől.

Ne szunyadozzék tehát tovább gazdaközönségünk, a jó akaratnak, a nemes ösztönek s előre haladni kívánó törekvésnek nem áll utjában a rossz idő, — a „nincsetlenség.“

Pártolják ők is azt, a mi sajátunk, ne riadjanak vissza azon csekély anyagi áldozattól, mellyel lapunk olvasása jár, méltassák e lapnak törekvését, melyet épen az ő javukra áldoz, s ne zárkózzanak el előle, hanem a kinek van annyi tehetsége, hogy megszerezheti e lapot, szerezze meg, s gyűjtse össze, hogy majdan, midőn már őket a hideg sir fedi, a késő unokák is tudomást szerezhessenek e hátrahagyott lapokból a mostani község életéről, vagyoni állapota s embereiről, azoknak feltűnő viselt dolgairól, hogy lássák, mint küzdötünk, fáradtunk, s mindenben a jót, a célszerűt előmozdítani iparkodtunk.

Pártoljuk lapunkat, ezt kívánja önérdékünk, közművelődésünk, ezt kívánja községünk érdeke.

Néhány szó az új megyei közmunka szabályrendeletéhez.

II.

Észrevételeinket azzal kezdjük, hogy már részint a közmunka szabályrendelet tervezetéről Kód, csak mivel társaságunkban, egy mészáros sincs, nem akartam ezt említeni.

Azután a szóló félbe nem szakítva magyarázhatta Gutenberg találmányát, mely áldást hozott az egész emberiségre, majd beszélt a gőzről, villanyról s más nagy találmányokról és bevégezte előadását kimondván, hogy az emberiség a mostani „tudomány készlettel“ megközelítőleg sem gyaníthatja, mi minden találmányt tehetne még a jövőben.

Általános érdeklődést keltett az előadás vége. Mindenki jött koccintani Kóddal, Bing is közeledett poharával.

— Cudar jó, okvetlenül cudar jó előadás! kiáltott föl saját modorával.

— Gaudemus igitur! — mondá Kód, magasra emelve poharát.

— Igitur! — felelt Bing koccintva, mintha értette volna.

E közben egy szögletben vitatkozás támadt afölött, ki, vagy mi voltaképen az a Gutenberg? Ezt megfajtette Rind pék, magyarázván, hogy a világon sok oly tárgy van, mely „ber,“ vagy „per“ szótagban végződik; úgy mint: rabarber, eper, cinóber és így tovább; és ezek közé tartozik Gutenberg is.

A hegedük cincogásával megkezdtek a táncot, melyben részt vett öregje, fiatalja. A derűtség legfőbb fokra hágott, mikor a hosszú Spingel táncolván a Bing által hozott özvegygel, megbotlott és a földre esett. A nő mégis nem esett el, sőt segítette föl táncosát, de az legjobban megharagította Spingelt, mikor Nadel szabó azt mondta, hogy „oly hosszú lábai vannak, hogy saját magának is utjában

nek összeállításánál, részint pedig annak törvényhatósági tárgyalásánál, ha nem is lényeges forma hibák lettek elkövetve, de mindenestre olyatén eljárásokat tapasztaltunk, a melyeket, a legenyhébb kifejezéssel élve, legalább is figyelmetlenségnek tekinthetünk, figyelmetlenségnek részint a megyebeli községek, részint pedig a törvényhatósági bizottsági tagok irányában.

Maga azon körülmény, hogy a szabályrendelet tervezete, a melytől a fontosságot és nagy horderőt eltagadni nem lehet, csak úgy lett oda vetve a megyei közgyűlés elé, annélkül, hogy a törvényhatósági bizottsági tagoknak, kivéve azon néhányat, kiket az e tárgy körüli tanácskozássra összehívni jónak láttak annak tartalmáról csak tudomásuk is lett volna. Elvártunk volna azért annyit, hogy a tervezet a törvényhatósági bizottsági tagokkal előzetes közlés és tanulmányozás végett szétosztott volna. Ez eljárásnak meglelt volna legalább az a jó oldala, hogy a 192 bizottsági tag közül akadt volna néhány, kik a szervezetet alapos tanulmány tárgyává tenné, az abban észlelhető hiányok és némely nem éppen megfelelő intézkedések orvosolhatása tekintetéből felszólaltak volna; még így a bizottsági tagok vagy egyáltalában nem jelentek meg a tárgyaláson, vagy a kik megjelentek is, a kérdés iránt teljesen tájékozatlanok lévén, a nevetségessé léétel nélkül alig szólalhattak föl.

Pedig mi nem hisszük, hogy ha a megyei bizottsági tagok ismeretével bírtak volna a tervezet nagy horderójének, nagyobb érdeklődést nem mutattak és a tervezet kirívó intézkedései ellenében állást nem foglaltak volna.

Ez esetből is okulva, jövőre még inkább elvárjuk, hogy a közönséget érdeklő ügyek iránt alkotandó szabályrendeletek tervezetei a törvényhatósági bizottsági tagok között, mielőtt az tárgyalás alá kerülne, kiosztassék. A jelen esetben is sokkal praktikusabb lett volna ez, mint a követett irány, mert szerintünk a rögönös tárgyalásnak bevallott azon célja, hogy a szabályrendelet, már a jövő évi január hó 1-ső napjától kezdve életbe léptethető legyen, sokkal könnyebben el lett volna érhető, ha mód és alkalom nyújtatik az ügy alapos tárgyalásának!¹⁴ Ebből nagy veszekedés volt keletkezésében, azonban a békeszerző női szavak ezt megakadályozták.

Köd szintén buzgón táncolt; de azt maga sem vette észre, hogy minden francia-négyest ugyanazon hölgygyel táncolta, tudniillik Piroskával. De eléggé észrevették ezt a nénik s hasonlították egymás közt, hogy milyen házaspár lenne Ködből és Piroskából és arra az eredményre jutottak, hogy nem lenne a legboldobabb pár.

Végre táncolták a fásasztó hamburgipolkát, melyben Rind pék mindenféle bakugrásokat mutogatott; produkálta magát, hogy megmutassa, mint ő maga mondta, hogy „nem nehéz neki a hus!”¹⁴

Ha követték volna Laihanén Ködöt, amint a tornácra ment hűtözni, hallhattuk volna, hogy újjával csettent mondván: „most, vagy soha!”¹⁴

Mikor azután elindultak haza felé, Köd megparancsolta kocsisának, hogy maradjon legutoljára. Különben mikor jöttek jó ülésük volt, mert puha szénából volt készítve az ülőhely; de ittlétük alatt a ló elfogyasztotta a szénát s azért sehogy sem akart most az ülés sikerülni; az ülők mindig csuszáltak a nagy üres szánban.

Eleinte nevette Köd s Piroška, mikor folytonosan igazgatni kellett magukat, de csakhamar megunták a dolgot. Ekkor aztán megpróbálták egymást átkarolni s úgy tartani magukat az ülésben. S ez talán jó is lett volna, de egyszer a mint a szán megdőccent, Piroška szájacskája oly közel talált esni a Köd arcához, hogy ez pusztá tévedésből forró csókot nyomott arra!

sára, megvitatására, míg így a közgyűlés csak úgy szólván, átsiklott a kérdésen, de egyszerűsmind tág tér lett nyitva a fölszóllamlásoknak s éppen ez által lett a szabályrendelet életbe léptetése is megkéstetve.

No de ezen már túl vagyunk, bár miként rekriminálnók is, a bajon azzal nem segítenénk és éppen azért a kérdés ezen részével tovább foglalkozni nem óhajtván, áttérünk tárgyunk érdemleges vitatására.

Mielőtt azonban ezt tennők, még egy kis kitérést teszünk, nem azért, hogy mint sérelmet panaszoljuk föl, de azért, hogy dokumentáljuk, miszerint ez ügy előkészítése körül nem csak az imént megvitatott szempontból, de más tekintetben is, hiányzott e körültekintő gondosság és előfordult figyelmetlenség a megye községei irányában.

Avagy ne nyilvánítsuk-e figyelmetlenségnek azon eljárást, hogy a midőn ily fontos ügy előkészítéséről van szó és tanácskozássra az ügy előzetes megvitatására bizottsági tagok hivatnak meg, azt tapasztaljuk, hogy a megye községei, Szentés kivételével, úgy tekintetnek, mint ha nem is léteznének. Legalább ez úgynél azt láttuk, hogy a nem szentesi megyei bizottsági tagok egyszerűen mellőzve lettek. Pedig ha jól tudjuk, a vármegye nem csak Szentés városból, de Csongrád, Mindszent, Dorosma, Szegvár, Kistelek, Horgos, stb. községekből is áll, tudtunkkal a törvényhozás még nem kerekítette ki Csongrádvármegyét úgy, hogy ezen községek nem ahhoz tartoznának és így föl kell tennünk, és mint hogy tényleg úgy is van, hogy ezen községek is törvényhatósági bizottsági tagok által vannak a vármegyén képviselve, a kiknek ott mindennemű tanácskozássokban, éppen olyan jogaik vannak, mint akár a szentesieknek.

Készséggel elismerjük, hogy Szentés város, mint a vármegye legnagyobb, legintelligensebb községe, s mint olyan, mely a törvényhatósági bizottsági tagoknak legnagyobb kontingensét szolgáltatja, a vármegyében vezérszerepre hivatott. De a midőn ezt elismerjük és kinyilvánítjuk, hogy föntebbi szavaink nem Szentés város közönségére vonatkoznak, hanem egyáltalában, azt hisszük Szentés városától egészen független mellőztetés okára: megjegyezni kívánunk annyit, hogy a megyebeli többi községek is, mint a megyének alkotó elemei, joggal megvárhatják, hogy ott, a hol a megye összes községek ügye forog szóban, az ő véleményök is meghallgattassék.

Áttérve ezeketán tárgyunk érdemére, először is azon kezdjük, a mit már mult számunkban kinyilvánítottunk, hogy a szabályrendelet alapeszméjét, a kötelező közmunka megváltást, helyeseljük. De nem érthetünk egyet a szabályrendelet azon intézkedésével, a mely szerint a közmunka kiírási alap maradt a régi, t. i. a személy, a házbirtok és az igavonó jószág. Nem érthetünk ez intézkedéssel egyet, mert ebben a vagyon, különösen az ingó vagyon privilégiumát látjuk, mert ezzel a teher viselés igazságos megosztását még csak megközelítettnek sem tekinthetjük; mert az eddig is tapasztalt aránytalanságokat látjuk benne megállandósítva és növelve egyszerűsmind azon kellemetlenséget és zaklatásokat, a melyek eddig is nem kis mérvben fordultak elő.

Szerintünk sokkal helyesebb lett volna, ha közmunka kiírási alapul az állami adó fogadtatik el és nem érthetünk egyet azokkal, kik annak mellőzését azzal indokolják, hogy ezt a miniszterium nem engedi és ez a régi alap föntartását kívánja, mert tudtunkkal vannak az országnak vármegyéi, a melyekben a közmunka kiírása az állami adóra, mint alapra van fektetve.

Ha tehát más vármegyékben helyben hagyta kormány az állami adónak kiírási alapul való alkalmazását, az előbb fölemlített kifogást minden alap nélkülinek tartjuk, és erős a meggyő-

ződésünk, hogy Csongrádmegyére nézve is jóvá lett volna hagyva, csak komolyan akarni kellett volna.

Közbiztonságunk.

Az erkölcsstannak fontos ugyan, de mondhatni a legkezdetlegesebb szabályai közé tartozik azon tan, hogy másét ne bántunk; hasonlókép a társadalom egyik alapkövét képezi a vagyonbiztonság; vagyis, hogy senki meg ne károsíttassék jogosan s igaz uton szerzett vagy birt vagyonában.

Oly erkölcsi s társadalmi elvek ezek, melyek nélkül egészséges viszonyokat, nyugodt existenciát semmiféle államban képzelni sem lehet s hogy ez elvek mindig dominálhassák a társadalomban őket megillető méltó helyet, védeni kell ez elveket a törvénycikkelyeinek, ápolni a vallás és morálnak, uton-utfélén előmozdítania a népnevelőnek, azok magasztosságát belé csepegtetni a kisdedekbe, szóval kell, hogy a haza minden józan s a becsületértzettől áthatott polgára apostola legyen ez elveknek.

Midőn a közbiztonságot vettük gondolkodásunk s elménk bonckése alá, lehetetlen, hogy felháborodással ne mutassunk a morál, társadalmi rend s közbiztonság ellen vidékünkön annyi vakmerőséggel zött azon rablásokra, mik egy idő óta községünk s e környék határaiban lábra kaptak.

Bár elszomorítólag hat ránk, de nem lep meg bennönket már, ha egyik-másik polgártársunk kárára történt lopásról hirt hallunk. Egyik reggelen arról értesülünk, hogy a szegvári s mindszei tanyák közt három-négy helyen kísértették meg a tolvajlást; más reggelen majd azt halljuk, hogy e vagy ama polgártársunk lovait lopták el; innen borjúkat, amonnan kocsit, lovakat, csikókat raboltak; s ehhez járul a rablók azon utolérhetlen vakmerősége, mellyel galád terveiket érvényesíteni szokták; a jószáguk védelmére kelő birtokosokra rá lövöldöznek, sőt — mint halljuk — egyik szegvári tanyán oly sűrűn válaszoltak az üldöző tulajdonosok lövéseire, hogy lövéseik katonai sortüzelésnek is beillettek volna.

A sűrűn előforduló s páratlan vakmerőséggel végrehajtani szokott lólopások arra engednek következtetni, hogy a környéken messze vidékre kiágazó s széles összeköttetéssel rendelkező rabló bandával áll szemben rendőrségünk.

Ily szomorú tényállással szemben nincs más hátra, mint az, hogy rendőrségünk mindent elkövessen, hogy e veszedelmes bandának nyomára jőjjön.

A midőn azonban rendőrségünkől ezt elvárjuk, el nem mulaszthatjuk, hogy véleményt ne kockáztassunk arra nézve, hogy mi, a csendőrség céljainak minél sikeresebb elérése szempontjából minő reformot óhajtanánk vidékünkön, a csendőrségét illetőleg létesíteni.

Vegyük a mi csendőrségi járásunkat. Kiterjed az Mindszent s Szegvár bel- és külterületeire s e külterületek nem puszták, hanem tanyák, hol mindenesetre könnyebb elbuvót keresni, mint a pusztákon, avagy a tanyai rendszer nélkül kezelt szántóföldeken, e széles terület bejárása gyalogos embernek egy egész napig betart, ha ugyan egy nap rendőri szolgálatot teljesítve ez lehetséges.

Nálunk gyalog csendőrség állomásoz. Hogy mennyire teljesíti ez köteleit s mennyire áll hivatásának magaslatán, mind ezt elbírálni nem áll se köteletségünkben, se hivatásunkban, de csak az igazságnak adózunk, ha annyit röviden jelzünk, hogy

csendőrségünk nem gátolva se vihar, se rossz ut, sem semmiféle akadály által, mindent elkövet, hogy a közbiztonság minél jobb legyen. Sőt midőn a csendőrség vezetését oly kezekben látjuk letéve lenni, minő az erélyességéről s ügybuzgalmáról vidékszerző előnyösen ismert helybeli őrsparancsnok is, csak elismeréssel adózhatunk csendőrségünknek.

Csak hogy ott, hol oly nagy területen kell örködni, minő ami csendőrségi járásunk is, a gyalog-csendőr, csak gyalog-csendőr, stélen fagyassza össze lábait, füleit, tikkadjon el jártában keltében nyáron, még sem oly hozzá férhető neki a felügyeletére bi zott nagy járás, mint a lovas csendőrségnek, s joggal nem szabad oly eredményt várni a gyalogostól, mint a lovastól. Meg van nagy fontosságú missiója a lovas csendőrnek, meg van ismét a gyalogosnak is, ott hol lovas teljesíthet csak szolgálatot, ne gyötörtessék agyon a gyalogos, s ha igazságosak akarunk lenni, nem kívánhatjuk, hogy naponkint találkozzunk a gyalog csendőrséggel oly területeken, miket bejárni a lovasnak is fáradságos.

Mig a megyék kezében volt a csendbiztoság, nálunk Csongrád megyében nem voltak gyalogos csendlegények alkalmazva, a járások s területek pedig nem lettek azóta kisebbek, hanem azon terjedelemben jutottak át a mostani gyalog csendőrség felügyeletére, melyben a megyei lovas csendlegények idejében voltak.

Mi tehát anélkül, hogy csendőreink buzgóságából a legtávolabb is valamit levonni akarnánk, azt hangsúlyozzuk, hogy ily messze kiterjedő járásra, minő a miénk is, vagy kizárólag lovas, vagy fele részben gyalogos csendőrséget kellene alkalmazni s kellene ezt főképp oly időben, minőben a nagyobb mérvű lopások kezdenek lábra kapni, mert még is csak könnyebben ellenőrizhetnének egy ily nagy járást a lovasok, mint a gyalogos csendőrök, kik a roppant határban eszközölt fáradságos járásuk, s szemle utjuk alkalmával a zord idők által sokszor annyira megviselvék, hogy szánalmat keltenek a velők találkozóknak.

Helyi és vegyes hírek.

— **Trachoma.** Belügyminiszter ur ő nagyméltósága az egyiptomi szembetegségben szenvedők felülvizsgálatára, a tett intézkedések meg szemlélésére dr. Feuer ezredorvos urat küldötte ki, ki is e hó 26-án községünkben megjelenvén — teendőit végezte. A vizsgálat eredményét csak jövő számunkban közölhetjük, miután az idő előrehaladottsága ezt most tennünk, nem engedi.

— **Közigazgatási bizottsági ülést** tartottak e hó 22-én a megyei székházban, több fontos tárgy között a már jelzett miniszteri rendelet tárgyalatott az egyiptomi szembaj ügyben — visszatérünk e tárgyra — de tárgyalták a megyei közmunka megváltása tárgyában alkotott szabályrendeletet is. Az állami adót alapul nem fogadták el — mi elég helytelen, mert bár a fizetett állami adó sem felel meg egészen az igazságnak, mégis sokkal igazságosabb alap lett volna a közmunka megváltásánál semmint a szabályrendeletben elfogadott alapok.

— **Gróf Károlyi Tibor ur ő méltósága** a Körös-Tisza-Maros közötti ármentesítő és árvízszabályozó társulat elnöke, Horváth Gyula kormánybiztos ur ő nagysága és a társulati tisztviselők kíséretében a védvonalakat az elmúlt héten megtekintette. Sajnáljuk hogy eme körülményről a községek előljárói értesítve egyáltalán nem lettek, mert egyrészt alkalom nyílt volna egyik avagy másik ügyes-bajos embernek

panaszát elmondani, másrészt pedig megadhatta volna a község a nevezett főuraknak azon tiszteletet, melyet minden magyar azok iránt érez és tanusít, kik önzetlenül fáradsnak a nép és vidék érdekében. Hogy ki hibázott eme mulasztással, nem tudjuk, de jövőre talán nem ártana az ily szemle utakat az előljárók tudomására hozni.

— **Vizbe fult.** E hó 18-án Halál Pál 7 éves Ferenc nevű fia a kurcába fult, vétkes gondatlanság, avagy véletlen-e az oka, a vizsgálat fogja kideríteni.

— **Rablók.** Ugy látszik az utóbbi időben egy szervezett banda tartja rettegésben a tanyai gazdákat. Lehetnek mintegy 5—6-an. A múlt héten a szegvári határban ellátogattak Hatus József és Katona Kis János pusztáira, néhány nappal illetve éjjel később pedig Weisz Lőrinc tófenéki bérletére rándultak, mindenütt az illető cselédség ébersége meggátolta a rablást, de bizony lödöztek — a leginkább szép és jó lovakra vágó gazok — és szerencse hogy emberélet nem esett áldozatul.

— **Országos kiállítás.** Rég ideje elmúlt a kiállítás, innen onnan az ott szerzett vagyonoikat is elharácsolta egyik-másik, sokan az ott szenvedett veszteségeket és költségeket is kiveverték, csak a deficit fizetetlen még; a kitüntetések meg e hó 23-án osztotta szét zombori Rónay Lajos főispán ur. A megyebeli kiállítók közül 25-en lettek kitüntetve — névsorukat, úgy a kitüntetések milyenségét és címét, jövő számunkban közlendjük.

— **A szolgabírói hivatal** a mostani helyiségből az örgrófi lakházba helyeztetik át, a jelenlegi szolgabírói hivatal pedig ezentul a plébánia hivatal leend. Az átköltözés miatt e hó 28-tól július hó 2-ig hivatalos órák nem tartatnak, mit az illetők tudomására hozunk.

— **Lólopás.** Folyó hó 19-én éjjel Lantos József és Lukács helybeli tanyai lakosok kárára záratlan istállójából előbbinek két lovát, egy csikóját, utóbbinak boruját ismeretlen tettesek ellopták. A nyomozás a helybeli csendőrség által megindított, kiknek sikerült az ellopott két lovat és csikót a tettesel együtt az algyeyi révnél letartóztatni. A tettes már át van szolgálatva a szentesi kir. járásbírósnak.

— **Porosz Zubovcis.** A sport terén számot tevő lovaglási sikert ért el a porosz második testőrhuszárezred v. Presentin nevű hadnagya. „Cockatrice“ nevű telivér kancáján f. hó 15-ikén reggel 3 órakor indult el Posenből s a 690 km-ternyi utat Bécsig, hova 18-ikén délután 1 órakor érkezett, 80 óra alatt tett meg. Utja Ravicz, Reichenbach, Böhmisch-Trübau, Kalitz és Drünbergen vitt át. Ugy a lovas, mint lova teljes épségben és erőben érkeztek Bécsbe, a mi annál figyelemre méltóbb, mert a zuhogó eső az utakat ragadós sárrá puhította.

— **Miként tegyük el a zöld borsót.** Franciaországban erre nézve a következő eljárás szokásos: A még zöldjében leszedett és lehüvelyzett borsót erős borüvegekbe töltik. Ezeket jól eldugaszolják, durva posztóba vagy szalmába csavarják és négy óra hosszáig teszik ki egy vízzel telt katlanba forraló melegnek. Ha van a házban sütökemence, akkor ezen egyszerűbb és célszerűbb módon járhatunk el: a borsószemekkel megtöltött üvegeket kenyérsütésnél, mihelyt a kenyeret kivesszük a kemencéből, betesszük egy kevés szalmára, aztán elzárjuk a kemencét s 12 óra hosszáig bennhagyjuk az üveget. Persze jól be kell ezeket dugaszolni, sőt a dugót még át is kötni, s így tesszük is el hüvösebb helyre. A jó eldugaszolástól függ leginkább a borsó tartóssága. Egy harmadik eljárás a következő: ha az egész éven át friss borsót akarunk tartani, akkor azon időben, mikor már főzésre érettek, leszedjük a fölöslegeseket, melyek ugyanis megkeményednek, kiszedjük

a szemeket, s lefőzzük, de ne puhára; aztán leöntjük a vizet s kihűlni engedjük a borsókat. Most aztán megszáritjuk őket egy kemencében, zacskóba töltjük s szellős helyre tesszük. Ez nagyon olcsó eljárás és általa mindenkor friss borsó áll rendelkezésünkre.

— **A népfölkelés és az élelbiztosítás.** — Az „Assicurazioni Generali“ igazgatósága arról értesít bennünket, hogy az állami jóváhagyás fentartásával elhatározta, hogy az élelbiztosítási ágban, a biztosítottak érdekében több rendbeli újítást fog a kötvényfeltételek közé felvenni, különösen a legmesszebb menő engedményeket teendi a népfölkelésre kötelezettek érdekében. Ugyanis a kötvény, ha a biztosítás már legalább egy év óta érvényben volt, a népfölkelésre kötelezett biztosított irányában jogérvényt minden pótdíjfizetés nélkül az esetre is megtartja, ha az illető tényleges hadi szolgálatra fogna behivatni és pedig 15,000 frtnyi biztosításnál a teljes összegre s az egy és ugyanazon egyén életére szóló nagyobb biztosításnál 15,000 frtig. Ezen kedvezményben a társaságnál már biztosítottak is részesülnek, a mennyiben azoknak megengedtetik, hogy mostani kötvényeiket kicserélhessék az újabb feltételeknek megfelelőleg kiállított kötvényekkel. — Örömmel üdvözljük ezen újítást, mely oly hatályos módon tesz eleget a mai kor kívánalmainak. A nagy iparos és közgazdasági intézmények mérvadó képviselőinek kétségtelenül nem csak üzleti feladtuk, hanem egyszersmind kötelességük is, hogy lehetőleg számoljanak a napi kérdésekkel. — A népfölkelési törvény az élelbiztosítási intézményt ily kötelességgé vált feladattal állítja szembe, melynek szabadelvű megoldására első sorban is a nagy és hatalmas belföldi biztosító társaságok kötelezvék. — Hogy az Assicurazioni Generali tudatában az általa elfoglalt előkelő állásnak, ezen az egész népeségre nézve kiválóan fontos ügyben is első vala mely, megtette az elhatározó lépést, teljes elismerést érdemel.

Felelős szerkesztők:

HUBACSEK PÁL és SZOBOTKA GUSZTÁV.

Kiadótulajdonos:

AZ ALAPÍTÓ EGYESÜLET.

Hirdetmény.

A mindszei fogyasztási adó bérlőség részéről felhivatnak mindazon felek, földbirtokosok, gazdálkodók és kereskedők, kik gabonát, hus- és kolbásznemüeket másoknak pénzért vagy szolgálmányi járandóság fejében átengednek, p. o. velük nem egy háztartásban élő béresük, takarójuk, vagy bármi néven nevezendő gazdasági munkásoknak pénzfizetés mellett kiszolgáltattak, továbbá azon magánosok, kik cukrot más-honnan behoznak, vagy bármi néven nevezendő finom bel- vagy külföldi borokat önön maguk fogyasztanak, az abbéli készletüket, amennyiben azt a fennálló törvények értelmében be nem jelentették és meg nem adóztatták volna, ebbeli mulasztásukat **haladéktalanul**, a kérdéses mennyiségek azonnali megadóztatása mellett jóvá tegyék, mivel ugy ezen, mint az ezentul akár a község területére, akár külsősége vagy hozzá tartozó tanyák és folyó részére fogyasztás végett szállított és szabályszerűen meg nem adóztatott készlet, az ellenőrző közegek által elkoboztatni, az illető kihágók pedig a törvény teljes szigorával büntettetni fognak. Egyben felhivatnak azon magán felek is, kik sertéseket adómentesen levágtak, az eladásra szánt szalonnát vagy annak husát piacon, háznál, vagy tanyákon előleges bejelentés nélkül áruba bocsátani nem szabad, mivel másként a büntető eljárás fog alkalmaztatni.

Mindszent, 1886. június hó 24-én.

Kohn Ignác, fogyasztási bérlő.